

วริยา จันทร์ขำ

กฎหมายและจริยธรรม ใน ผู้ป่วยจิตเวช

N P R U

ประเด็นทางกฎหมายและจริยธรรมในการพยาบาลจิตเวช

เรื่องที่ 1.4.1 สิทธิของผู้ป่วยจิตเวช

เรื่องที่ 1.4.2 กฎหมายและจริยธรรมในการพยาบาลจิตเวช

วัตถุประสงค์

1. ระบุสิทธิของผู้ป่วยจิตเวชและการให้บริการพยาบาลที่คุ้มครองสิทธิของผู้รับบริการทางสุขภาพจิตได้
2. บอกถึงกฎหมายและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลได้
3. ประเมินและวิเคราะห์ประเด็นกฎหมายและจริยธรรมในการพยาบาลจิตเวชได้
4. บอกแนวทางการให้การพยาบาลเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาทางกฎหมายและจริยธรรมได้

สิทธิของผู้ป่วยจิตเวช

- ❖ หมายถึง ความชอบธรรมที่ผู้ป่วยจิตเวชรวมถึงผู้ใช้บริการทางสุขภาพจิตพึงจะได้รับเพื่อคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ประกอบด้วย
 - สิทธิพื้นฐานของบุคคล ตามข้อกำหนดของสหประชาชาติและองค์การอนามัยโลก
 - สิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญไทย
 - สิทธิของผู้ป่วยในฐานะพลเมืองไทย : สิทธิผู้ป่วย 10 ประการ
 - สิทธิของผู้ป่วยจิตเวชในทางกฎหมาย

สิทธิของผู้ป่วยจิตเวชตาม พรบ.สุขภาพจิต ปี 2551

มาตรา 15 ระบุว่าผู้ป่วยจิตเวชมีสิทธิดังต่อไปนี้คือ

1. ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. ได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการบำบัดรักษาไว้เป็นความลับเว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เปิดเผยได้

สิทธิของผู้ป่วยจิตเวชตาม พรบ.สุขภาพจิต ปี 2551 (ต่อ)

3. ได้รับการคุ้มครองจากการวิจัยที่ว่าด้วย การวิจัยใดๆ ที่กระทำต่อผู้ป่วยจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ป่วย และต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในคนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ผู้ป่วยได้รับการคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพและประกันสังคม และระบบอื่นๆ ของรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ข้อจำกัดของสิทธิในผู้ป่วยจิตเวชทางกฎหมาย

- ◆ ในทางกฎหมายแพ่งถือว่าผู้ป่วยจิตเวชเป็นบุคคลผู้
หย่อนความสามารถ
- ◆ ในทางกฎหมายอาญาถือว่าผู้ป่วยจิตเวชเป็นบุคคล
ที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเอง
ได้

ข้อจำกัดของสิทธิในผู้ป่วยจิตเวชทางกฎหมาย

- 1. สิทธิในการทำนิติกรรม** เช่นการทำสัญญาซื้อขาย สัญญากู้เงิน สัญญาจ้างแรงงาน สัญญาให้ การสมรส การหย่า การทำพินัยกรรม
- 2. สิทธิในการลงความสมัครใจเข้ารับการรักษา** ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองโดยชอบธรรมลงลายมือชื่อแทน ยกเว้นกรณีจิตเวชฉุกเฉิน
- 3. สิทธิในการดำรงชีวิตอย่างอิสระ** โดยศาลสามารถสั่งให้มีผู้พิทักษ์ควบคุม หรือสั่งให้ส่งตัวไปไว้ในสถานพยาบาลได้
- 4. สิทธิในการละเว้นโทษเมื่อกระทำผิดทางอาญา**

ประเด็นการกระทำผิดกฎหมายอาญา ของพยาบาลจิตเวช

- การไม่ช่วยเหลือหรือปฏิเสธการประกอบวิชาชีพ
- การพยาบาลโดยผู้ป่วยไม่ยินยอม
- การทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลยผู้ป่วย
- เปิดเผยความลับของผู้ป่วย

มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ได้แก่
ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ หรือริบทรัพย์สิ้น

การไม่ช่วยเหลือหรือปฏิเสธการประกอบวิชาชีพ

มีความผิดอาญาตามมาตรา 374 ผู้ใดเห็นผู้อื่น
ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต อาจช่วยได้โดยไม่ควร
กลัวอันตรายแก่ตนหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความ
จำเป็นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือ
ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

การพยาบาลโดยผู้ป่วยไม่ยินยอม

ความผิดอาญาตามมาตรา 309

ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใดโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต

ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้นหรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

การพยาบาลโดยผู้ป่วยไม่ยินยอม (ต่อ)

มีความผิดอาญาตามมาตรา 311

ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้

ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกักขัง หรือต้องปราศจาก

เสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

การทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลยผู้ป่วย

ความผิดอาญาตามมาตรา 307

ผู้ใดมีหน้าที่ตามกฎหมาย หรือตามสัญญาต้องดูแลผู้ซึ่ง
พึ่งตนเองมิได้เพราะอายุ ความป่วยเจ็บ กายพิการหรือ
จิตพิการ ทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้นั้นเสียโดยประการที่
น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกิน สามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำ
ทั้งปรับ

การทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลยผู้ป่วย (ต่อ)

ความผิดอาญาตามมาตรา 373

ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริตปล่อยปละละเลยให้

บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวาง

โทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

การเปิดเผยความลับของผู้ป่วย

มีความผิดอาญาตามมาตรา 323 ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่ง
ความลับของผู้อื่น โดยเหตุเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดย
เหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา
นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ
หรือผู้สอบบัญชี โดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพ
นั้นแล้วเปิดเผยความลับนั้นประการที่น่าจะเกิดความ
เสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน
หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประเด็นทางจริยธรรมในการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช

- การควบคุมอิสรภาพของผู้ป่วยจิตเวช
- การใช้เครื่องผูกมัดหรือการบำบัดรักษาด้วยวิธีการต่าง ๆ
- การให้การบำบัดรักษาแก่ผู้ป่วยที่ไม่ยินยอมรับการรักษา
- การเก็บรักษาความลับของผู้ป่วย
- สิทธิในการฆ่าตัวตาย

- พยาบาลจะป้องกันการเกิดปัญหาทางกฎหมายและจริยธรรมได้อย่างไร
- หากเกิดปัญหาที่มีประเด็นทางกฎหมาย/จริยธรรม พยาบาลควรปฏิบัติเช่นไร

